มรดกโลกทางธรรมชาติ

ฉันทนา ไกรสถิตย์[๑]

๑. บทนำ

ธรรมชาติมีความสำคัญต่อมนุษย์ในหลายด้านไม่ว่าจะเป็นแหล่งอาหาร ที่อยู่อาศัย การกระทำของมนุษย์จึงควรไม่ให้มีผลกระทบต่อธรรมชาติ อย่างไรก็ตาม การที่สังคมมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมากขึ้นก็ย่อมมีความต้องการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติมากขึ้น จึงควรมีการป้องกันมิให้มีการใช้ประโยชน์จากธรรมชาติที่เกินสมควรจนอาจสร้างความเสียหายให้กับมนุษย์ อันทำให้ต้องมีการดูแลรักษาความสมบูรณ์ของธรรมชาติไว้ ซึ่งการกำหนดให้พื้นที่ใดเป็นมรดกโลกทางธรรมชาติถือเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพอย่างหนึ่งในการให้ประชาชนสนใจดูแลรักษาธรรมชาติ และหน่วยงานของรัฐกำหนดการดำเนินการเพื่อรักษาธรรมชาติให้คงอยู่ได้ต่อไป

๒. ความหมายและแนวความคิดเกี่ยวกับมรดกโลกทางธรรมชาติ

ในการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องมรดกโลกทางธรรมชาตินั้น มีความจำเป็นที่จะต้องทราบถึงความหมายของถ้อยคำที่เกี่ยวข้องในเรื่องดังกล่าว ดังนี้

๒.๑ ความหมายของถ้อยคำที่เกี่ยวข้องกับมรดกโลกทางธรรมชาติ

มีถ้อยคำที่เกี่ยวข้องกับมรดกโลกทางธรรมชาติ ดังนี้

คำว่า “มรดกโลก” หมายถึง ทรัพย์สินที่มีคุณค่าโดดเด่นอันเป็นสากลที่อยู่เหนือขอบเขตพรมแดนของประเทศหรือกลุ่มของประเทศใด ๆ ซึ่งมีความสำคัญต่อมวลมนุษยชาติทั้งมวลในโลก ความเสื่อมโทรมหรือสูญเสียของทรัพย์สินเหล่านี้ถือเป็นการสูญเสียของมวลมนุษยชาติโดยรวม[๒]

คำว่า “มรดกโลกทางธรรมชาติ” หมายถึง สภาพตามธรรมชาติที่ประกอบด้วยลักษณะทางกายภาพและทางชีวภาพที่มีคุณค่าโดดเด่นในระดับสากล ในมิติทางสุนทรียศาสตร์ หรือวิทยาศาสตร์ รวมถึงสภาพขององค์ประกอบทางธรณีวิทยาหรือธรณีสัณฐาน หรือบริเวณที่สามารถพิสูจน์ได้อย่างชัดแจ้งว่าเป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของพันธุ์สัตว์และพันธุ์พืชที่กำลังถูกคุกคาม ตลอดจนบริเวณที่สามารถพิสูจน์ได้ว่ามีคุณค่าโดดเด่นในระดับสากล ในมิติทางวิทยาศาสตร์ การอนุรักษ์ และความงดงามตามธรรมชาติ[๓] ซึ่งคุณค่าโดดเด่นอันเป็นสากลนี้ หมายถึงคุณค่าความสำคัญในทางธรรมชาติที่มีมากเกินกว่าจะเป็นความสำคัญเฉพาะภายในขอบเขตของประเทศใดประเทศหนึ่งเท่านั้น

---

[๑]นักกฎหมายกฤษฎีกาชำนาญการพิเศษ กองหลักนิติบัญญัติ (ฝ่ายวิเคราะห์การร่างกฎหมาย) สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (มิถุนายน ๒๕๖๘) นิติศาสตรมหาบัณฑิต (กฎหมายระหว่างประเทศ) คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ๒๕๔๓.

[๒]สุรัตนา อินทรกุล, “มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารจัดการมรดกโลกทางวัฒนธรรมในประเทศไทย” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ๒๕๖๑) ๑๐.

[๓]ชนิดา ทิพย์มณเฑียร, “มาตรการทางกฎหมายในการอนุรักษ์ย่านประวัติศาสตร์ : กรณีศึกษาย่านประวัติศาสตร์ทับเที่ยง จังหวัดตรัง” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ๒๕๖๓) ๕๑-๕๒.

เป็นทรัพย์สินที่มีความสำคัญทั่วไปร่วมกันของทั้งภายในยุคปัจจุบันและอนาคตของมวลมนุษยชาติ เป็นทรัพย์สินที่เชื่อมโยงกับมวลมนุษยชาติโดยตรงทั้งในอดีตและอนาคต[๔]

๒.๒ แนวความคิดเกี่ยวกับมรดกโลกทางธรรมชาติ

แนวความคิดของมรดกโลกทางธรรมชาตินั้น เป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่มรดกทางธรรมชาติของโลกได้รับการคุกคามทำให้มีสภาพที่เสื่อมโทรมลง โดยมีสาเหตุมาจากภัยธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงและการพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิวัติในยุคอุตสาหกรรมที่ได้ส่งผลกระทบต่อมรดกทางธรรมชาติอย่างต่อเนื่องและรุนแรง ก่อให้เกิดการสูญเสีย ซึ่งอาจถือเป็นวิกฤตที่อันตรายอย่างยิ่งต่อมรดกของมวลมนุษยชาติ และการดำเนินการเพื่อให้ความคุ้มครองกับมรดกทางธรรมชาติไม่สามารถกระทำได้อย่างครบถ้วน ซึ่งเป็นผลมากจากความต้องการใช้ทรัพยากรที่เกินขอบเขต และเหตุการณ์ที่นำไปสู่การเกิดของอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ คือ กรณีของอนุสรณ์สถานแห่งนูเบียซึ่งจะต้องจมอยู่ภายใต้อ่างเก็บน้ำ เมื่อรัฐบาลอียิปต์ได้ตัดสินใจที่จะสร้างเขื่อน Aswan High Dam แต่หลายประเทศต้องการที่จะรักษาโบราณวัตถุในนูเบียจึงได้ช่วยเหลือ ขุดค้น และบันทึกแหล่งโบราณสถานนับร้อยแหล่ง มีการค้นพบโบราณวัตถุนับพันชิ้น ส่งผลให้เกิดการเคลื่อนย้ายวิหารที่มีความสำคัญเป็นจำนวนมากไปยังพื้นที่ที่สูงกว่า ส่วนองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Educational Scientific and Cultural Organization : UNESCO) หรือองค์การยูเนสโกได้เสนอให้ประชาคมนานาชาติร่วมมือกันจัดทำอนุสัญญาระหว่างประเทศเพื่อนำมาใช้ในการปกป้องและคุ้มครองมรดกของมวลมนุษยชาติ ต่อมาในการประชุมใหญ่ขององค์การยูเนสโกปี พ.ศ. ๒๕๑๕ ได้มีมติรับรองอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ (Convention Concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage : WHC) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในการกำหนดมาตรการที่เหมาะสมในการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยอนุสัญญาเริ่มมีผลใช้บังคับในปี พ.ศ. ๒๕๑๘

๓. การดำเนินการตามอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ

บทบัญญัติของอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ มีการกำหนดกลไกที่สำคัญในเรื่องดังต่อไปนี้

๓.๑ คณะกรรมการระหว่างรัฐบาลเพื่อการคุ้มครองป้องกันมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ (ข้อ ๘ - ข้อ ๑๔)

คณะกรรมการระหว่างรัฐบาลหรือคณะกรรมการมรดกโลก (The World Heritage Committee) ในวาระเริ่มต้น ประกอบด้วย ผู้แทนของรัฐภาคีแห่งอนุสัญญาจำนวน ๑๕ รัฐ ต่อมาจะเพิ่มขึ้นเป็น ๒๑ รัฐนับจากวันประชุมสมัยสามัญสมัชชาภาคีแห่งอนุสัญญาครั้งที่อนุสัญญามีผลบังคับใช้กับรัฐภาคีแล้วไม่น้อยกว่า ๔๐ รัฐ มีการดำเนินการดังต่อไปนี้

---

[๔]จินตนา ปัญญาสวรรค์, “ความเป็นไปได้ของการเสนอป่าสงวนแห่งชาติหินหนามหน่อแห่ง สปป. ลาว ขึ้นเป็นมรดกโลกทางธรรมชาติภายใต้อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ ค.ศ. ๑๙๗๒” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ๒๕๖๑) ๒๔.

๓.๑.๑ การรับรองข้อบังคับการประชุม การเชิญองค์กรของรัฐ หรือองค์กรเอกชน หรือบุคคล เข้าร่วมการประชุม เพื่อให้คำปรึกษาในบางกรณี และการจัดตั้งองค์กรที่ปรึกษา เพื่อช่วยปฏิบัติงานตามภารกิจได้เมื่อเห็นว่าจำเป็น

๓.๑.๒ การให้รัฐภาคียื่นบัญชีรายการทรัพย์สมบัติหรือทรัพย์สินซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของมรดกทางธรรมชาติที่ตั้งอยู่ในดินแดนของตน ซึ่งรัฐภาคีเห็นว่ามีความเหมาะสมที่จะได้รับการบรรจุไว้ในบัญชีรายชื่อเสนอต่อคณะกรรมการมรดกโลก โดยแนบเอกสารแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับที่ตั้ง คุณค่า และความสำคัญต่าง ๆ ประกอบมาพร้อมกันด้วย ซึ่งคณะกรรมการมรดกโลกจะพิจารณาในเรื่องดังต่อไปนี้

๓.๑.๒.๑ การพิจารณาเกี่ยวกับมรดกทางธรรมชาติ[๕] ในเรื่องดังต่อไปนี้

(ก) เป็นตัวอย่างที่เด่นชัดของการเป็นตัวแทนในวิวัฒนาการสำคัญต่าง ๆ ในอดีตของโลก เช่น ยุคน้ำแข็ง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาความหลากหลายทางธรรมชาติบนพื้นโลกหรือยุคน้ำแข็ง ซึ่งมนุษย์และสิ่งแวดล้อมเกิดการเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างมาก

(ข) เป็นตัวอย่างเด่นชัดในการเป็นตัวแทนของกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญทางธรณีวิทยา หรือชีววิทยา และปฏิสัมพันธ์ของมนุษย์ต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติที่กำลังเกิดอยู่ ลักษณะนี้จะเน้นกระบวนการที่กำลังเป็นอยู่ของชุมชนพืชและสัตว์ การเกิดสภาพภูมิประเทศต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นแผ่นดิน ทะเล และแหล่งน้ำผิวดิน รวมถึง ขบวนการทางภูเขาน้ำแข็ง หรือภูเขาไฟ

(ค) เป็นแหล่งที่เกิดจากปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่เป็นเอกลักษณ์หายากเป็นพิเศษ เช่น การเกิดหรือลักษณะหรือแหล่งที่มีความงดงามทางธรรมชาติกว่าพื้นที่อื่น ๆ ระบบนิเวศที่มีลักษณะพิเศษ เช่น แม่น้ำ ภูเขา และน้ำตก แหล่งรวมความหนาแน่นของสัตว์ สภาพทิวทัศน์ที่มีพืชนานาชนิดเป็นองค์ประกอบ และความผสมผสานระหว่างองค์ประกอบทางธรรมชาติและวัฒนธรรม

(ง) เป็นถิ่นที่อยู่อาศัยของชนิดสัตว์และพันธุ์พืชที่หายากหรือที่ตกอยู่ในสภาวะอันตราย แต่ยังคงสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ ซึ่งรวมถึงระบบนิเวศอันเป็นแหล่งรวมความอุดมสมบูรณ์ของพืชและสัตว์ที่ทั่วโลกให้ความสนใจด้วย

นอกจากนี้ ยังมีการพิจารณาเกี่ยวกับมรดกโลกข้ามพรมแดนหรือทรัพย์สินข้ามแดน ซึ่งทั้งสองประเทศมีสิทธิเสนอชื่อมรดกโลกนั้นเป็นมรดกโลกข้ามพรมแดน โดยรัฐภาคีจะจัดทำเอกสารยื่นร่วมกัน และจัดตั้งคณะกรรมการบริหารงานร่วมหรือหน่วยงานที่คล้ายคลึงกันในการกำกับดูแลและจัดการต่อมรดกโลกข้ามพรมแดนทั้งหมด

๓.๑.๒.๒ การบรรจุทรัพย์สมบัติ หรือทรัพย์สินที่เป็นมรดกทางธรรมชาติให้อยู่ในบัญชีรายชื่อมรดกโลกจะต้องได้รับความยินยอมจากรัฐภาคีที่เกี่ยวข้อง ในกรณีที่ทรัพย์สมบัติหรือทรัพย์สินมีที่ตั้งอยู่ในอาณาเขตหรืออำนาจอธิปไตย หรือเขตอำนาจศาลมากกว่าหนึ่งรัฐ จะต้องไม่เป็นเหตุให้เกิดการโต้แย้งจากรัฐภาคีที่เกี่ยวข้อง

๓.๑.๒.๓ เมื่อมีเหตุจำเป็นคณะกรรมการมรดกโลกจะพิจารณาจัดทำ “บัญชีรายชื่อมรดกโลกในภาวะอันตราย” ซึ่งหมายถึงบัญชีรายชื่อของมรดกโลกที่มีความจำเป็นต้อง

---

[๕] www.wnho-2013.blogspot.com สืบค้นเมื่อ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๘

ดำเนินการอนุรักษ์ครั้งใหญ่ หรือให้ความช่วยเหลือตามการร้องขอภายใต้อนุสัญญา การอนุรักษ์มรดกโลกในภาวะอันตรายแต่ละแหล่งจะต้องประมาณการค่าใช้จ่ายในแต่ละกิจกรรมไว้ด้วย นอกจากนี้ บัญชีรายชื่อดังกล่าวอาจหมายรวมถึงมรดกโลกที่ได้รับอันตรายอย่างรุนแรงในองค์ประกอบบางส่วน หรือมีความเสื่อมโทรมลงอย่างรวดเร็วรุนแรงที่อาจเป็นเหตุให้เสื่อมสลายหายไป หรือมีโครงการ หรือกิจกรรมพัฒนาขนาดใหญ่ของรัฐหรือของเอกชนเพื่อขยายเมืองหรือส่งเสริมการท่องเที่ยว หรือการทำลายอันมีสาเหตุมาจากการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดิน หรือการเปลี่ยนแปลงอย่างมากอันหาสาเหตุมิได้ หรือการปล่อยปละละทิ้งด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง หรือการจลาจล หรือการสงคราม หรือความหายนะต่าง ๆ เช่น ภูเขาไฟระเบิด น้ำท่วม และกระแสคลื่น ในกรณีที่กล่าวมาข้างต้นคณะกรรมการมรดกโลกจะเผยแพร่ให้ทราบต่อสาธารณะ

๓.๑.๒.๔ การจัดทำหลักเกณฑ์ และรายละเอียดที่เกี่ยวข้องของการบรรจุมรดกทางธรรมชาติไว้ในบัญชีรายชื่อแหล่งมรดกโลก และบัญชีรายชื่อมรดกโลกในภาวะอันตราย

๓.๑.๒.๕ ก่อนการปฏิเสธคำร้องขอการบรรจุไว้ในบัญชีรายชื่อใดรายชื่อหนึ่งของสองบัญชีนั้น คณะกรรมการมรดกโลกจะหารือกับรัฐภาคีอันเป็นที่ตั้งของมรดกทางธรรมชาติที่มีปัญหาดังกล่าวก่อน

๓.๑.๒.๖ คณะกรรมการมรดกโลกภายใต้การตกลงกับรัฐภาคีที่เกี่ยวข้องจะให้ความร่วมมือและส่งเสริมการศึกษาวิจัยที่จำเป็นสำหรับการจัดทำบัญชีรายชื่อ

๓.๑.๓ การดำเนินการเกี่ยวกับคำร้องขอ

๓.๑.๓.๑ คณะกรรมการมรดกโลกจะรับและศึกษาคำร้องขอความช่วยเหลือระหว่างประเทศสำหรับทรัพย์สมบัติและทรัพย์สินที่เป็นส่วนหนึ่งของมรดกทางธรรมชาติของรัฐภาคีตามหลักเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ รวมทั้งศึกษาความเป็นไปได้ในการบรรจุไว้ในบัญชีรายชื่อ วัตถุประสงค์ของคำร้องขอดังกล่าวควรเป็นไปเพื่อการคุ้มครองป้องกัน การนำเสนอ หรือการบำรุงรักษามรดกทางธรรมชาติเท่านั้น

๓.๑.๓.๒ คำร้องขอความช่วยเหลือระหว่างประเทศ ควรมีรายละเอียดการจำแนกแยกแยะในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สมบัติ หรือทรัพย์สินทางธรรมชาติที่ชัดเจนเพียงพอ และเมื่อผลการสอบสวนเบื้องต้นปรากฏแล้ว การสอบสวนในลำดับถัดไปจะต้องแสดงหลักฐานประกอบด้วย

๓.๑.๓.๓ คณะกรรมการมรดกโลก มีอำนาจหน้าที่ในการตัดสินใจว่าสมควรดำเนินการอย่างไร และเมื่อใดเกี่ยวกับการร้องขอต่าง ๆ ตามความเหมาะสมบนพื้นฐานแห่งข้อมูลและสาระสำคัญของการร้องขอนั้น ๆ ทั้งนี้ โดยการประสานการจัดกิจกรรมร่วมกับรัฐที่เกี่ยวข้อง

๓.๑.๓.๔ คณะกรรมการมรดกโลก มีอำนาจในการจัดลำดับความสำคัญของการดำเนินการต่าง ๆ การจัดลำดับดังกล่าวจะพิจารณาความสำคัญของการคุ้มครองป้องกันที่ทรัพย์สมบัติ หรือทรัพย์สินซึ่งเป็นมรดกทางธรรมชาตินั้นต้องการ นอกจากนี้ มีการคำนึงถึงระดับความเป็นตัวแทนของสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ และความเร่งด่วนของงานที่จะต้องดำเนินการ รวมทั้งทรัพยากรที่พอจะจัดหาได้ในรัฐภาคีอันเป็นที่ตั้งของทรัพย์สมบัติหรือทรัพย์สิน ตลอดจนขีดความสามารถในการรักษาทรัพย์สมบัติ หรือทรัพย์สินโดยวิธีการของรัฐภาคีนั้นเอง

๓.๑.๓.๕ คณะกรรมการมรดกโลกจะจัดทำ ปรับปรุงให้เป็นปัจจุบัน และจัดพิมพ์เผยแพร่บัญชีรายชื่อมรดกทางธรรมชาติ ที่ได้รับเงินสนับสนุนจากความช่วยเหลือระหว่างประเทศอย่างต่อเนื่อง

๓.๑.๓.๖ คณะกรรมการมรดกโลก มีอำนาจในการตัดสินใจใช้ทรัพยากรจากกองทุนที่จัดตั้งขึ้น รวมทั้งมีหน้าที่ในการแสวงหาวิธีการ และดำเนินการต่าง ๆ อันจะเป็นประโยชน์ในการเพิ่มพูนทรัพยากรให้แก่กองทุน

๓.๑.๓.๗ คณะกรรมการมรดกโลกจะประสานความร่วมมือกับองค์กรของรัฐ องค์กรรัฐบาลระหว่างประเทศ และองค์กรพัฒนาเอกชน ที่มีวัตถุประสงค์เช่นเดียวกัน เพื่อสนับสนุนอนุสัญญาในการปฏิบัติงานตามแผนงานและโครงการ หรืออาจขอรับความร่วมมือจากองค์กรเหล่านี้ และบุคคลอื่น ๆ ตามที่เห็นสมควร เช่น สหภาพสากลว่าด้วยการอนุรักษ์ธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติ (IUCN)

นอกจากนี้ มีองค์กรที่ดำเนินการด้านมรดกโลก คือ ศูนย์มรดกโลกแห่งองค์การยูเนสโกทำหน้าที่เป็นสำนักเลขาธิการให้กับคณะกรรมการมรดกโลกเพื่อดูแลการบริหารจัดการตามอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลก และสหภาพนานาชาติเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติ มีหน้าที่ในการพัฒนาและสนับสนุนกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ในการอนุรักษ์โดยเฉพาะชนิดพันธุ์สัตว์และพันธุ์พืช ระบบนิเวศวิทยา และผลกระทบจากการดำรงชีวิตของมนุษย์ ซึ่งมีการดำเนินโครงการต่าง ๆ ทั่วโลกเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติให้ดียิ่งขึ้น รวมถึงให้การสนับสนุนรัฐบาล องค์กรพัฒนาเอกชน อนุสัญญาระหว่างประเทศต่าง ๆ องค์การสหประชาชาติ บริษัท และชุมชนต่าง ๆ เพื่อการพัฒนากฎหมาย นโยบาย ตลอดจนการวางแผนดำเนินการต่าง ๆ โดยการช่วยจัดการองค์กร จัดการทรัพยากร ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ รวมถึงการเฝ้าระวังผล

๓.๒ กองทุนเพื่อการคุ้มครองป้องกันมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ (ข้อ ๑๕ - ข้อ ๑๖)

อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติกำหนดเกี่ยวกับการดำเนินการของกองทุนไว้ดังต่อไปนี้

๓.๒.๑ ที่มาของกองทุน ประกอบด้วย ค่าธรรมเนียมรายปีและเงินบริจาคจากรัฐภาคีหรือทรัพย์สิน หรือมรดกตามพินัยกรรมที่ได้รับจากรัฐประเทศอื่นๆ องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติและองค์การอื่นๆ ภายใต้ระบบของสหประชาชาติ เช่น โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ หรือองค์กรระหว่างรัฐบาลอื่นๆ สมาคมภาครัฐ หรือสมาคมเอกชน หรือบุคคลทั่วไป เงินจากดอกผลและผลประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดจากกองทุน เงินที่ได้จากการรวบรวมและได้จากการจัดกิจกรรมเพื่อหาผลประโยชน์ให้กับกองทุน และทรัพยากรอื่น ๆ ที่ได้มาโดยขอบเขตของกฎข้อบังคับแห่งกองทุนที่กำหนดขึ้นโดยคณะกรรมการมรดกโลก

๓.๒.๒ การใช้จ่ายเงินกองทุนและรูปแบบความช่วยเหลืออื่น ๆ ที่สามารถจัดหาได้จะกระทำได้โดยวัตถุประสงค์ที่คณะกรรมการมรดกโลกได้กำหนดไว้เท่านั้น คณะกรรมการมรดกโลกจะรับและใช้เงินกองทุนในแผนงาน หรือโครงการที่ได้จัดเตรียมรายละเอียดการดำเนินการที่ชัดเจนเพียงพอสำหรับการพิจารณาตัดสินใจเท่านั้น ทั้งนี้ การอุดหนุนเงินให้กับกองทุนผู้บริจาคไม่อาจกำหนดเงื่อนไขทางการเมืองใด ๆ ได้

๓.๒.๓ หน้าที่ของรัฐภาคีในการชำระค่าบำรุงแก่กองทุนมรดกโลกเป็นประจำทุก ๆ ๒ ปี จำนวนเงินค่าบำรุงของแต่ละรัฐภาคีจะมีรูปแบบการคำนวณที่เหมือนกันโดยการพิจารณาตัดสินในการประชุมสมัชชาภาคีแห่งอนุสัญญา ซึ่งจะมีขึ้นระหว่างการประชุมใหญ่สมัยสามัญขององค์การยูเนสโก การตัดสินของสมัชชาภาคีแห่งอนุสัญญาจะต้องได้รับการสนับสนุนจากสมาชิกเสียงข้างมากที่เข้าร่วมการประชุม

๓.๓ การจัดการเกี่ยวกับความช่วยเหลือระหว่างประเทศ (ข้อ ๑๗ - ข้อ ๒๖)

ความช่วยเหลือระหว่างประเทศเป็นการช่วยเหลือโดยรัฐภาคีจะต้องพิจารณาหรือส่งเสริมการจัดตั้งองค์กรของรัฐ หรือมูลนิธิเอกชน หรือองค์กรความร่วมมือระหว่างรัฐและเอกชนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้มีการบริจาคเพื่อการคุ้มครองป้องกันมรดกทางธรรมชาติ ซึ่งมีการดำเนินการดังต่อไปนี้

๓.๓.๑ รัฐภาคีที่ขอรับความช่วยเหลือระหว่างประเทศสำหรับทรัพย์สมบัติหรือทรัพย์สินที่เป็นส่วนหนึ่งของมรดกทางธรรมชาติที่มีคุณค่าโดดเด่นในระดับสากล ซึ่งตั้งอยู่ในขอบเขตอำนาจอธิปไตยแห่งรัฐ พร้อมไปกับคำร้องขอนั้นรัฐภาคีจะต้องจัดเตรียมข้อมูลและเอกสารตามวิธีการที่อนุสัญญาระบุไว้ ตลอดจนขั้นตอนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาและตัดสินใจของคณะกรรมการมรดกโลก

๓.๓.๒ ความช่วยเหลือระหว่างประเทศที่อนุสัญญาจัดเตรียมไว้จะจัดสรรให้แต่เฉพาะทรัพย์สมบัติหรือทรัพย์สินที่เป็นส่วนหนึ่งของมรดกทางธรรมชาติ ที่คณะกรรมการมรดกโลกได้พิจารณาเห็นชอบ หรือจะเห็นชอบให้อยู่ในบัญชีรายชื่อมรดกโลกเท่านั้น

๓.๓.๓ การพิจารณาของคณะกรรมการมรดกโลกมีดังต่อไปนี้

๓.๓.๓.๑ คณะกรรมการมรดกโลกจะกำหนดระเบียบปฏิบัติเพื่อให้การร้องขอความช่วยเหลือระหว่างประเทศของรัฐภาคี มีขอบเขตและสาระสำคัญที่มีรายละเอียดชัดเจนเพียงพอประกอบการพิจารณา ระเบียบปฏิบัตินั้นจะกำหนดวิธีการพิจารณาในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ เหตุผลความจำเป็น ประมาณการค่าใช้จ่าย ระดับความเร่งด่วน และเหตุผลว่าเหตุใดทรัพยากรของรัฐภาคีที่ขอความช่วยเหลือจึงไม่เอื้ออำนวยให้สามารถดำเนินการได้ด้วยงบประมาณของตนเอง นอกจากนี้ การร้องขอความช่วยเหลือดังกล่าวจะต้องได้รับการสนับสนุนโดยรายงานของผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ทุกครั้งเท่าที่เป็นไปได้

๓.๓.๓.๒ การร้องขอที่มีเหตุความจำเป็นมาจากการเกิดหายนะรุนแรง หรือภัยพิบัติอันใหญ่หลวงทางธรรมชาติ รวมทั้งระดับความเร่งด่วนของการร้องขอ คณะกรรมการมรดกโลกจะให้ความสำคัญในระดับต้นเพื่อพิจารณาให้ความช่วยเหลือ ทั้งนี้ จะมีการสำรองงบประมาณฉุกเฉินไว้เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายสำหรับเหตุการณ์สุดวิสัยดังกล่าว

๓.๓.๓.๓ ก่อนการตัดสินใจมีมติ คณะกรรมการมรดกโลกจะต้องดำเนินการให้มีการศึกษาและการปรึกษาหารืออย่างละเอียดรอบคอบเท่าที่จำเป็น

๓.๓.๔ การจัดสรรงบประมาณการช่วยเหลือจากกองทุนมรดกโลก จะดำเนินการได้ภายใต้กรอบกิจกรรมดังต่อไปนี้

๓.๓.๔.๑ การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทางวิชาการด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการคุ้มครองป้องกัน การอนุรักษ์ การนำเสนอ และการบำรุงรักษามรดกทางธรรมชาติ

๓.๓.๔.๒ การจัดเตรียมผู้เชี่ยวชาญ ช่างเทคนิค และแรงงานที่มีทักษะเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าจะสามารถดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

๓.๓.๔.๓ การฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน และผู้ชำนาญการเฉพาะด้านในทุกระดับเพื่อการปฏิบัติงานในการจำแนกรายละเอียด การคุ้มครองป้องกัน การอนุรักษ์ การนำเสนอ และการบำรุงรักษามรดกทางธรรมชาติ

๓.๓.๔.๔ การสนับสนุนอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ ที่รัฐภาคีไม่สามารถผลิตได้ หรือไม่สามารถจัดให้มีได้

๓.๓.๔.๕ การให้ยืมด้วยอัตราดอกเบี้ยต่ำหรือปลอดดอกเบี้ย ในกรณีที่สามารถใช้คืนได้ในระยะยาว

๓.๓.๔.๖ การช่วยเหลือในลักษณะให้เปล่าสำหรับกรณีพิเศษ และเหตุผลเฉพาะ

๓.๓.๕ การให้ความช่วยเหลือระหว่างประเทศแก่ศูนย์ระดับภูมิภาค หรือศูนย์ระดับโลก ในการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานและผู้ชำนาญการเฉพาะด้านในทุกระดับเพื่อการปฏิบัติงานในการจำแนกรายละเอียด การคุ้มครองป้องกัน การนำเสนอ และการบำรุงรักษามรดกทางธรรมชาติ

๓.๓.๖ การช่วยเหลือระหว่างประเทศที่เป็นโครงการขนาดใหญ่ จะต้องนำเสนอรายงานการศึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ และเทคโนโลยีเป็นการล่วงหน้า การศึกษาดังกล่าวจะต้องนำเสนอแนวทางที่มีเทคนิควิธีที่นำสมัยที่สุดในการคุ้มครองป้องกัน การอนุรักษ์ การนำเสนอ และการบำรุงรักษามรดกทางธรรมชาติ รวมทั้งจะต้องมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของอนุสัญญา ตลอดจนมีวิธีที่คำนึงถึงสัดส่วนการใช้ทรัพยากรที่จัดหาได้ภายในรัฐภาคีนั้น ๆ ด้วย

๓.๓.๗ รัฐภาคีที่ได้รับผลประโยชน์จากความช่วยเหลือระหว่างประเทศจะต้องจัดทำรายละเอียดข้อตกลงที่ระบุเงื่อนไขการปฏิบัติไว้ในแผนงาน หรือโครงการตามขอบเขตที่อนุสัญญาได้กำหนดไว้ ซึ่งถือเป็นความรับผิดชอบของรัฐภาคีที่ได้รับผลประโยชน์ในการดำเนินการคุ้มครองป้องกัน อนุรักษ์ และนำเสนอทรัพย์สมบัติหรือทรัพย์สิน ตามเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ได้กำหนดไว้ในข้อตกลง

๔. พันธกรณีตามอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ

บทบัญญัติของอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติกำหนดหน้าที่ของรัฐภาคีไว้ดังต่อไปนี้

๔.๑ การคุ้มครองป้องกันมรดกโลกทางธรรมชาติ (ข้อ ๔ - ข้อ ๖)

๔.๑.๑ รัฐภาคีมีหน้าที่ในการจำแนกรายละเอียด คุ้มครองป้องกัน อนุรักษ์ และนำเสนอมรดกทางธรรมชาติที่ตั้งอยู่ในดินแดนของตนเพื่อสืบทอดไปสู่คนรุ่นต่อไปในอนาคต รัฐภาคีจะดำเนินการอย่างเหมาะสมเท่าที่จะกระทำได้ หรืออาจรับความช่วยเหลือระหว่างประเทศทั้งทางด้านการเงิน สุนทรียศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคนิควิธีในบางกรณี เป็นการเฉพาะก็ได้

๔.๑.๒ การดำเนินการเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นได้ว่า มรดกทางธรรมชาติในขอบเขตอำนาจอธิปไตยแห่งรัฐจะได้รับการคุ้มครองป้องกัน การอนุรักษ์ และการนำเสนอด้วยมาตรการที่มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง โดยรัฐภาคีจะพยายามดำเนินการต่าง ๆ เท่าที่พึงกระทำได้ ดังนี้

๔.๑.๒.๑ กำหนดนโยบายทั่วไปโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้มรดกทางธรรมชาติมีประโยชน์ต่อวิถีชีวิตของประชาชน และเพื่อบูรณาการการคุ้มครองป้องกันมรดกทางธรรมชาติไว้ในรายละเอียดของการวางแผนการดำเนินการของรัฐ

๔.๑.๒.๒ ภายในขอบเขตอำนาจอธิปไตยหากยังไม่มีหน่วยงานหรือองค์กรรับผิดชอบจะต้องจัดให้มีอย่างน้อยหนึ่งหน่วยงาน หนึ่งองค์กร หรือมากกว่า เพื่อดำเนินการในการคุ้มครองป้องกัน การอนุรักษ์ และการนำเสนอมรดกทางธรรมชาติ โดยมีเจ้าหน้าที่และกระบวนการปฏิบัติงานที่เหมาะสม เพื่อรับผิดชอบการปฏิบัติหน้าที่ให้ลุล่วงไป

๔.๑.๒.๓ พัฒนาการศึกษาวิจัยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และเทคนิควิธีเพื่อนำไปใช้ในการดำเนินการ รวมทั้งส่งเสริมศักยภาพของประเทศให้มีความพร้อมในการแก้ไขปัญหาภัยอันตรายที่คุกคามต่อมรดกทางธรรมชาติ

๔.๑.๒.๔ กำหนดมาตรการที่เหมาะสมทั้งทางด้านกฎหมาย กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เทคนิควิธี การบริหารจัดการ และการเงินเท่าที่จำเป็นเพื่อการจำแนกรายละเอียด การคุ้มครอง ป้องกัน การอนุรักษ์ การนำเสนอ และการรักษามรดกทางธรรมชาติ ซึ่งมาตรการทางกฎหมายจะต้องเป็นมาตรการที่คุ้มครองแหล่งมรดกโลกและต่อต้านการพัฒนาหรือการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ที่ส่งผลกระทบในทางลบต่อคุณค่าในระดับสากลของแหล่งมรดกโลกนั้น ๆ[๖]

๔.๑.๒.๕ สนับสนุนให้มีการก่อตั้งหรือพัฒนาศูนย์การฝึกอบรมในระดับชาติหรือระดับเขตภูมิภาค เพื่อการคุ้มครองป้องกัน การอนุรักษ์ และการนำเสนอมรดกทางธรรมชาติ รวมทั้งส่งเสริมการศึกษาวิจัยเพื่อการปฏิบัติงานตามภารกิจดังกล่าว

๔.๑.๓ รัฐภาคีในอนุสัญญา พึงระลึกว่าการคุ้มครองป้องกันทรัพย์สมบัติ หรือทรัพย์สินอันเป็นองค์ประกอบของมรดกโลก เป็นภาระหน้าที่ของประชาคมระหว่างประเทศ ที่จะประสานความร่วมมือในการดำเนินการต่าง ๆ รัฐภาคีจะต้องดำเนินการให้การสนับสนุนและช่วยเหลือในการจำแนกรายละเอียด การคุ้มครองป้องกัน การอนุรักษ์ และการนำเสนอมรดกทางธรรมชาติ หากรัฐอันเป็นที่ตั้งของมรดกทางธรรมชาตินั้นร้องขอ และรัฐภาคีจะต้องละเว้นการดำเนินการใด ๆ ที่อาจเป็นการทำลายมรดกทางธรรมชาติอันมีที่ตั้งอยู่ในขอบเขตอำนาจอธิปไตยของรัฐภาคีอื่น

๔.๒ การจัดทำแผนงานการศึกษา (ข้อ ๒๗ - ข้อ ๒๘)

รัฐภาคีรับที่จะพยายามดำเนินการด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่เหมาะสม โดยเฉพาะด้านการศึกษาและสารสนเทศ เพื่อส่งเสริมความซาบซึ้งและสำนึกในคุณค่าของมรดกทางธรรมชาติให้กับประชาชนโดยทั่วไป การดำเนินการอย่างต่อเนื่องในการสื่อสารเผยแพร่อย่างกว้างขวางเกี่ยวกับการปฏิบัติที่เป็นอันตรายต่อมรดกทางธรรมชาติ การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง และรัฐภาคีซึ่งรับความช่วยเหลือระหว่างประเทศรับที่จะกำหนดมาตรการที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดการรับรู้ถึงความสำคัญของมรดกทางธรรมชาติจนได้รับความช่วยเหลือระหว่างประเทศ ตลอดจนบทบาทหน้าที่ของความช่วยเหลือระหว่างประเทศนั้น

๔.๓ การรายงาน (ข้อ ๒๙)

รัฐภาคีจะต้องนำเสนอรายงานซึ่งประกอบด้วยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับข้อกำหนดทางกฎหมายและกระบวนการบริหารจัดการ รวมทั้งกิจกรรมต่าง ๆ ที่รัฐภาคีได้ดำเนินการเพื่ออนุวัติตามอนุสัญญา พร้อมทั้งรายละเอียดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ภายในเงื่อนไขเวลาและรูปแบบที่กำหนด รายงานนี้จะถูกนำเสนอเพื่อคณะกรรมการมรดกโลกพิจารณาในวาระแรก โดยคณะกรรมการมรดกโลกจะนำเสนอรายงานของรัฐภาคีในการประชุมใหญ่สมัยสามัญขององค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ

---

[๖]อุษณี อัศวกาญจนกิจ, “การคุ้มครองผืนป่าดงพญาเย็น – เขาใหญ่ในฐานะที่เป็นมรดกโลกทางธรรมชาติ” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ๒๕๕๓) ๓๓.

๕. ทางปฏิบัติของประเทศไทยในการดำเนินการตามอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ

ประเทศไทยได้ให้การภาคยานุวัติอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ เมื่อวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๓๐ และอนุสัญญามีผลใช้บังคับกับประเทศไทยเมื่อวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๓๐ ทำให้ประเทศไทยต้องมีการดำเนินการตามบทบัญญัติของอนุสัญญาดังกล่าว ซึ่งประเทศไทยมีการดำเนินการดังต่อไปนี้

๕.๑ การดำเนินการทางกฎหมาย ประเทศไทยมีกฎหมายที่กำหนดเกี่ยวกับมรดกโลกทางธรรมชาติ ดังนี้

๕.๑.๑ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๔๓ บัญญัติให้บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิ (๒) จัดการ บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืนตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ มาตรา ๕๐ บัญญัติให้บุคคลมีหน้าที่ (๘) ร่วมมือและสนับสนุนการอนุรักษ์และคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ มาตรา ๕๗ บัญญัติให้รัฐต้อง (๒) อนุรักษ์ คุ้มครอง บำรุงรักษา ฟื้นฟู บริหารจัดการ และใช้หรือจัดให้มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ ให้เกิดประโยชน์อย่างสมดุลและยั่งยืน มาตรา ๕๘ บัญญัติให้การดำเนินการใดของรัฐหรือที่รัฐจะอนุญาตให้ผู้ใดดำเนินการ ถ้าการนั้นอาจมีผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ คุณภาพสิ่งแวดล้อม รัฐต้องดำเนินการให้มีการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนหรือชุมชน และจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสียและประชาชนและชุมชนที่เกี่ยวข้องก่อน และรัฐต้องระมัดระวังให้เกิดผลกระทบต่อประชาชน ชุมชน สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพน้อยที่สุด และต้องดำเนินการให้มีการเยียวยาความเดือดร้อนหรือเสียหายให้แก่ประชาชนหรือชุมชนที่ได้รับผลกระทบอย่างเป็นธรรมและโดยไม่ชักช้า มาตรา ๗๒ บัญญัติให้รัฐดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และพลังงาน และมาตรา ๒๕๘ บัญญัติให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศ ช. ด้านอื่น ๆ (๑) ให้มีระบบบริหารจัดการทรัพยากรน้ำที่มีประสิทธิภาพ เป็นธรรมและยั่งยืน โดยคำนึงถึงความต้องการใช้น้ำในทุกมิติ รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและสภาพภูมิอากาศประกอบกัน

๕.๑.๒ กฎหมายแม่บทที่เกี่ยวข้อง คือ

๕.๑.๒.๑ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ กำหนดเรื่องการกำหนดอุทยานแห่งชาติ เมื่อปรากฏว่าพื้นที่ใดมีลักษณะเหมาะสมที่จะกำหนดเป็นอุทยานแห่งชาติ จะมีการตราพระราชกฤษฎีกากำหนดเป็นอุทยานแห่งชาติ การดำเนินการดังกล่าวให้มีการรับฟังความคิดเห็นและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้เสีย การให้มีคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติมีหน้าที่และอำนาจกำหนดนโยบายการจัดการอุทยานแห่งชาติ วนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ และสวนรุกขชาติ การกำหนดการคุ้มครอง และการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติโดยการจัดทำแผนการบริหารจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติ การกำหนดบริเวณพื้นที่ให้เป็นวนอุทยาน สวนพฤกษศาสตร์ หรือสวนรุกขชาติ โดยให้มีแผนที่แสดงแนวเขตแนบท้ายประกาศ การกำหนดการใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ โดยผู้ที่เก็บ จัดหา หรือรวบรวมพันธุ์ไม้ พันธุ์สัตว์ รวมถึงความหลากหลายทางชีวภาพในอุทยานแห่งชาติเพื่อการศึกษาหรือวิจัยอันเป็นประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ จะต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

๕.๑.๒.๒ พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ กำหนดเรื่อง การกำหนดป่าสงวนแห่งชาติเพื่อรักษาสภาพป่าไม้ของป่าหรือทรัพยากรธรรมชาติอื่น การให้มีคณะกรรมการควบคุมและรักษาป่าสงวนแห่งชาติประจำจังหวัด มีหน้าที่และอำนาจกำหนดมาตรการในการควบคุมดูแล และส่งเสริมการปลูกป่า รวมทั้งฟื้นฟูสภาพป่าสงวนแห่งชาติ โดยมีการกำหนดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนในพื้นที่ด้วย การให้มีคณะกรรมการพิจารณาการใช้ประโยชน์ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ มีหน้าที่และอำนาจพิจารณาให้ความเห็นชอบให้ใช้พื้นที่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ การกำหนดการควบคุมและรักษาป่าสงวนแห่งชาติ เช่น การทำไม้หรือการเก็บหาของป่า ให้กระทำได้เมื่อได้รับใบอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ บุคคลซึ่งได้รับอนุญาตต้องใช้ประโยชน์ในที่ดินตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในระเบียบที่อธิบดีกำหนด

๕.๑.๒.๓ พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ กำหนดเรื่อง การกำหนดไม้หวงห้าม การทำไม้หวงห้าม โดยกำหนดประเภทของไม้หวงห้าม ผู้ที่ทำไม้ หรือทำอันตรายด้วยประการใด ๆ แก่ไม้หวงห้าม ต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ การรับรองไม้เพื่อประโยชน์ในการจำแนกแหล่งที่มาของไม้ ผู้ประสงค์จะขอหนังสือรับรองไม้ ผลิตภัณฑ์ไม้ และถ่านไม้เพื่อการค้าหรือการส่งออกไปนอกราชอาณาจักร ให้ยื่นคำขอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ไม้ที่มิใช่ไม้หวงห้าม ของป่าหวงห้าม ผู้เก็บหาของป่าหวงห้ามหรือทำอันตรายด้วยประการใด ๆ แก่ของป่าหวงห้ามในป่า ต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ การควบคุมการแปรรูปไม้ โดยให้รัฐมนตรีมีอำนาจกำหนดท้องที่ใดให้เป็นเขตควบคุมการแปรรูปไม้ และการแผ้วทางป่า โดยห้ามมิให้มีการก่อสร้าง แผ้วถาง หรือกระทำด้วยประการใด ๆ อันเป็นการทำลายป่า หรือเข้ายึดถือหรือครอบครองป่าเพื่อตนเองหรือผู้อื่น เว้นแต่จะกระทำภายในเขตที่ได้จำแนกไว้เป็นประเภทเกษตรกรรม

๕.๑.๒.๔ พระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ๒๕๖๒ กำหนดเรื่อง การกำหนดวัตถุประสงค์การจัดตั้งป่าชุมชนเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ การให้มีคณะกรรมการนโยบายป่าชุมชน มีหน้าที่และอำนาจเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อกำหนดมาตรการทางการเงิน การคลัง หรือมาตรการอื่น เพื่อสนับสนุนการดำเนินการจัดการป่าชุมชน กำหนดระเบียบว่าด้วยการจัดทำแผนจัดการป่าชุมชน การให้มีคณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัด มีหน้าที่และอำนาจพิจารณาเกี่ยวกับการขอจัดตั้งป่าชุมชน การขยายเขตป่าชุมชน การจัดตั้งป่าชุมชน โดยการกำหนดขนาดของพื้นที่และสัดส่วนการใช้ประโยชน์ภายในพื้นที่ป่าชุมชนให้คำนึงถึงสภาพภูมิประเทศ ขนาดของชุมชน และศักยภาพของชุมชน การจัดการป่าชุมชน กระทำโดยคณะกรรมการจัดการป่าชุมชนร่วมกับสมาชิกป่าชุมชน ซึ่งต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของป่าชุมชนและแผนจัดการป่าชุมชน การควบคุมดูแลป่าชุมชน โดยห้ามบุคคลยึดถือ ครอบครอง หรือใช้เป็นที่อยู่อาศัยหรือที่ทำกิน

๕.๑.๒.๕ พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ กำหนดเรื่อง แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ เขตอนุรักษ์และพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม ให้มีการคุ้มครองและจัดการพื้นที่ในเขตอุทยานแห่งชาติ และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า พื้นที่ใดมีลักษณะเป็นพื้นที่ต้นน้ำลำธาร หรือมีระบบนิเวศแตกต่างจากพื้นที่อื่นโดยทั่วไป หรือมีระบบนิเวศที่อาจถูกทำลาย หรืออาจได้รับผลกระทบกระเทือนจากกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ หรือเป็นพื้นที่ที่มีคุณค่าอันควรแก่การอนุรักษ์ รัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติมีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดให้เป็นเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม

๕.๑.๒.๖ พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๖๒ กำหนดเรื่องประเภทสัตว์ป่า สัตว์ป่าสงวน สัตว์ป่าคุ้มครอง สัตว์ป่าควบคุม การคุ้มครองสัตว์ป่า โดยห้ามมิให้มีการล่าสัตว์ป่า ห้ามมิให้ผู้ใดเก็บ ทำอันตราย หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งรังของสัตว์ป่า ห้ามมิให้มีการทิ้งหรือปล่อยเป็นอิสระซึ่งสัตว์ป่า การห้ามครอบครองสัตว์ป่า สวนสัตว์ การจัดตั้งและประกอบกิจการสวนสัตว์ต้องได้รับใบอนุญาตจากอธิบดี มีมาตรฐานการจัดการสวนสัตว์ การกำหนดเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ในพื้นที่ที่มีสภาพธรรมชาติสมควรต้องอนุรักษ์ไว้ให้เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าอย่างปลอดภัย และรักษาไว้ซึ่งพันธุ์สัตว์ป่า ตลอดจนคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยจัดให้มีแผนการอนุรักษ์และคุ้มครองพื้นที่ดังกล่าว การใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพ โดยการเก็บ จัดหา หรือรวบรวมพันธุ์ไม้ พันธุ์สัตว์ป่า รวมถึงความหลากหลายทางชีวภาพในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเพื่อการศึกษาหรือวิจัยจะต้องได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

๕.๑.๒.๗ พระราชบัญญัติส่งเสริมการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พ.ศ. ๒๕๕๘ กำหนดให้มีคณะกรรมการนโยบายและแผนการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งแห่งชาติ มีหน้าที่และอำนาจให้ความเห็น ข้อเสนอแนะ แก่หน่วยงานของรัฐเพื่อดำเนินการตามนโยบายและแผนการบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งแห่งชาติ ให้ความเห็นชอบเขตพื้นที่ที่จะใช้มาตรการในการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง การให้ชุมชนชายฝั่งและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดการเกี่ยวกับการบำรุงรักษา การฟื้นฟู และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง การกำหนดมาตรการคุ้มครองทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ในกรณีที่มีบุคคลใดก่อให้เกิดความเสียหายต่อทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ให้อธิบดีหรือผู้ซึ่งอธิบดีมอบหมายมีอำนาจสั่งให้บุคคลนั้นระงับการกระทำนั้นได้ และกำหนดเกี่ยวกับการอนุรักษ์พื้นที่ป่าชายเลน

๕.๑.๒.๘ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการดำเนินงานตามอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติ พ.ศ. ๒๕๕๙ กำหนดเกี่ยวกับบทนิยามคำว่า “มรดกโลก” “มรดกทางธรรมชาติ” การให้มีคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก มีหน้าที่และอำนาจกำหนดแผนงาน มาตรการและกลไกในการคุ้มครองมรดกทางธรรมชาติ การให้สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสนับสนุนการดำเนินการของคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยอนุสัญญาคุ้มครองมรดกโลก

๕.๑.๓ ร่างพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับมรดกโลกทางธรรมชาติมีดังต่อไปนี้

๕.๑.๓.๑ ร่างพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. .... ซึ่งอยู่ในระหว่างการเสนอต่อสภาผู้แทนราษฎร กำหนดเกี่ยวกับมาตรการในการคุ้มครองพื้นที่อุทยานแห่งชาติ โดยพื้นที่ดังกล่าวต้องไม่เป็นที่ดินที่มีหนังสือแสดงกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองตามประมวลกฎหมายที่ดิน การกำหนดหลักเกณฑ์สิทธิการอยู่อาศัยและการทำประโยชน์ การดูแลทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ และความหลากหลายทางชีวภาพ

๕.๑.๓.๒ ร่างพระราชบัญญัติความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. .... เป็นร่างที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติหลักการ โดยกำหนดเกี่ยวกับหน่วยงานผู้รับผิดชอบในเรื่องนี้ การบริหารจัดการความหลากหลายทางชีวภาพทั่วราชอาณาจักร การให้มีคณะกรรมการความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติ มีหน้าที่และอำนาจเสนอแนวทางและนโยบาย มาตรการ และแผนจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ การให้มีการเสริมสร้างสมรรถนะและแรงจูงใจในการจัดการความหลากหลายทางชีวภาพ การเข้าถึง การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพ และการแบ่งปัน

ผลประโยชน์ การควบคุมผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพ อย่างไรก็ตาม เมื่อร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวเข้าสู่การพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาแล้วนั้น คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) พิจารณาแล้วเห็นว่า ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวมีปัญหาเชิงหลักการที่ทับซ้อนกับกฎหมายอื่น รวมทั้งประเด็นเชิงนโยบายที่ยังไม่ได้ข้อยุติ จึงมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับไปทบทวนหลักการเพื่อให้ได้ข้อยุติเสียก่อน แต่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังไม่สามารถหาข้อยุติได้ สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา จึงเห็นควรยุติการดำเนินการในเรื่องดังกล่าวและได้ส่งร่างพระราชบัญญัติความหลากหลายทางชีวภาพ พ.ศ. .... คืนสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี (เรื่องเสร็จที่ ๑๑๙๓/๒๕๖๗)

๕.๑.๔ ความร่วมมือเกี่ยวกับมรดกโลกทางธรรมชาติในอาเซียน ประเทศในอาเซียนมีกลไกความร่วมมือในเรื่องดังกล่าว โดยเป็นความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมซึ่งมีเจ้าหน้าที่อาวุโสอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อมมีหน้าที่กำกับดูแลงานด้านสิ่งแวดล้อม การเสนอแนะนโยบายและประสานการจัดการสิ่งแวดล้อมของภูมิภาคอาเซียน มีการประชุมรัฐมนตรีอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อพิจารณากำหนดนโยบาย และทบทวนข้อตัดสินใจต่าง ๆ รวมทั้งให้ความเห็นชอบต่อแผนงานและโครงการต่าง ๆ มีการจัดตั้งคณะทำงาน เช่น คณะทำงานอาเซียนด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพ (AWGNCB) คณะทำงานอาเซียนด้านสิ่งแวดล้อมทางทะเลและชายฝั่ง (AWGCME) ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาคณะกรรมการอาเซียนด้านต่าง ๆ ได้ดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด โดยมีการดำเนินการที่สอดคล้องหรือเกี่ยวข้องกับความตกลงระหว่างประเทศทั้งในระดับภูมิภาค และหรือสนธิสัญญาระหว่างประเทศในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมมาอย่างต่อเนื่อง และยังมีการดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อ “สิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนของอาเซียน” ตามแผนงานประชาคมอาเซียนหรือแผนพิมพ์เขียว (the Blueprint) ในช่วงเวลาที่กำหนดตามแผนแต่ละฉบับมาอย่างต่อเนื่องจนถึงฉบับปัจจุบัน คือ แผนงานประชาคมอาเซียน ค.ศ. ๒๐๒๕ (พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๖๘)[๗] นอกจากนี้ ได้ก่อตั้งศูนย์อาเซียนว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพเพื่อสนับสนุน สร้างเครือข่าย อบรม วิจัย และจัดการฐานข้อมูลด้านการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งได้กำหนดให้มีอุทยานมรดกอาเซียน โดยการประกาศพื้นที่คุ้มครองหลายแห่งให้เป็นอุทยานมรดกอาเซียน[๘]

๕.๒ การดำเนินการของหน่วยงาน

นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับเรื่องมรดกโลกทางธรรมชาตินั้น สามารถพิจารณาได้จากนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม คือ รัฐบาลจะให้ความสำคัญกับการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ อนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ และรักษาสมดุลของระบบนิเวศท้องถิ่น เพื่อให้เป็นรากฐานสำคัญในการดำรงชีวิต และเพิ่มขีดความสามารถของพื้นที่และชุมชนท้องถิ่นในการจัดการสิ่งแวดล้อม ในเรื่องที่กล่าวมามีหน่วยงานที่ดำเนินการเกี่ยวกับมรดกทางโลกทางธรรมชาติดังต่อไปนี้

๕.๒.๑ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. ๒๕๔๕ กำหนดให้มีส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับมรดกโลกทางธรรมชาติดังต่อไปนี้

---

[๗] www.mnre.go.th สืบค้นเมื่อ ๑๑ มิถุนายน ๒๕๖๘

[๘] www.chm-thai.onep.go.th สืบค้นเมื่อ ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๖๘

๕.๒.๑.๑ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีภารกิจในการประสานความร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศและต่างประเทศ ในการดำเนินการร่วมด้านนโยบายและแผนการอนุรักษ์และบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยกองจัดการสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรม มีหน้าที่และอำนาจประสานการอนุวัติตามพันธกรณี และประสานกับองค์กรระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติของโลกและอนุสัญญาอื่นที่เกี่ยวข้อง ในเรื่องดังกล่าวนั้นประเทศไทยมีการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกทางธรรมชาติแล้ว ๓ รายการ คือ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร - ห้วยขาแข้ง ขึ้นทะเบียนเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๔ กลุ่มป่าดงพญาเย็น - เขาใหญ่ ขึ้นทะเบียนเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๘ และกลุ่มป่าแก่งกระจาน ขึ้นทะเบียนเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๖๔[๙] นอกจากนี้ มีสถานที่ที่อยู่ในรายชื่อเบื้องต้นขององค์การยูเนสโก คือ พื้นที่แหล่งอนุรักษ์ทะเลอันดามัน ประกอบด้วยอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะระนอง อุทยานแห่งชาติแหลมสน ป่าชายเลนจังหวัดระนอง อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสิมิลัน อุทยานแห่งชาติเขาลำปี - หาดท้ายเหมือง อุทยานแห่งชาติสิรินาถ[๑๐]

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการจัดทำนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๘๐ โดยกำหนดเกี่ยวกับนโยบายจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างมั่นคงเพื่อความสมดุล เป็นธรรมและยั่งยืน มีวัตถุประสงค์ คือ ให้มีทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพที่อุดมสมบูรณ์และคงความสมดุลของระบบนิเวศ และสร้างความมั่นคงทางอาหารและพลังงาน โดยสงวนและอนุรักษ์พื้นที่ที่ยังคงมีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติและมีความหลากหลายทางชีวภาพสูงไว้เพื่อให้มีระบบนิเวศที่สมดุลต่อไป การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ คือ มีเครื่องมือและกลไกที่เพิ่มสมรรถนะให้การบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นเชิงรุก สนับสนุนการพัฒนาและขับเคลื่อนประเทศให้มีการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม[๑๑]

๕.๒.๑.๒ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช มีภารกิจเกี่ยวกับการดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช การปลุกจิตสำนึกให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดูแลทรัพยากรในท้องถิ่นเพื่อรักษาสมดุลของระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีการจัดทำแผนปฏิบัติราชการรายปี โดยในปี พ.ศ. ๒๕๖๘ กำหนดให้อนุรักษ์ คุ้มครอง ปกป้องรักษา และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าอย่างมีประสิทธิภาพให้มีสภาพสมบูรณ์ การดูแลพื้นที่ป่าอนุรักษ์ด้วยการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม โดยมีการดำเนินโครงการ เช่น การฟื้นฟู บำรุงรักษาระบบนิเวศป่าต้นน้ำทั้งที่เสื่อมโทรมและที่กำลังได้รับภัยคุกคามให้กลับคืนสภาพทางธรรมชาติด้วยการใช้ศาสตร์การฟื้นฟูตามหลักธรรมชาติฟื้นธรรมชาติ[๑๒] นอกจากนี้ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารพื้นที่มรดกโลกทางธรรมชาติเพื่อกำกับดูแลการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่มรดกโลกทางธรรมชาติ รวมถึงสำนักงานมรดกโลกทางธรรมชาติ ให้สอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลก การเสนอพื้นที่คุ้มครองอื่น ๆ ที่เหมาะสม เพื่อขึ้นทะเบียนเป็นแหล่งมรดกโลกทางธรรมชาติ

๕.๒.๑.๓ กรมป่าไม้ มีภารกิจเกี่ยวกับการดูแลรักษาป่าไม้ การทำไม้ การเก็บของป่า การใช้ประโยชน์ในที่ดินป้องกันการทำลายป่าไม้ วางแผนการปลูกป่า ฟื้นฟูสภาพป่า

---

[๙] www.thaipbs.or.th สืบค้นเมื่อ ๒๔ พฤษภาคม ๒๕๖๘

[๑๐] www.worldheritagesite.onep.go.th สืบค้นเมื่อ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๘

[๑๑] www.onep.go.th สืบค้นเมื่อ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๖๘

[๑๒] แผนปฏิบัติราชการรายปี (พ.ศ. ๒๕๖๘) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

และระบบนิเวศ การจัดการป่าชุมชน มีการดำเนินการ เช่น โครงการส่งเสริมการปลูกไม้มีค่าเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

๕.๒.๑.๔ กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง มีภารกิจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง รวมทั้งป้องกันและแก้ไขปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง มีการดำเนินการ เช่น การกำหนดพื้นที่ติดตั้งทุ่นกักขยะบริเวณชายฝั่ง การท่องเที่ยวที่ไม่มีผลกระทบต่อชายหาด

๕.๒.๒ สำนักนายกรัฐมนตรี พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรมฯ กำหนดให้มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับราชการทั่วไปของนายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรี รับผิดชอบการบริหารราชการทั่วไป เสนอแนะนโยบายและวางแผนการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และความมั่นคง มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับมรดกโลกทางธรรมชาติ คือ ศูนย์อำนวยการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล (ศรชล.) ก่อตั้งขึ้นเพื่อดูแลและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลทั้งภายในและภายนอกราชอาณาจักร รวมทั้งผลประโยชน์ของประเทศไทยอันพึงได้รับจากกิจกรรมทางทะเล เช่น การประมง การวางสายเคเบิลหรือท่อใต้ทะเล การอนุรักษ์และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย หรือการสำรวจและวิจัย หรือประโยชน์อื่นใดในเขตทางทะเลอันเป็นพื้นที่ทางทะเลที่ประเทศไทยมีอำนาจอธิปไตย โดยมีหน่วยงานในส่วนปฏิบัติการ คือ สำนักปฏิบัติการ ๕ รับผิดชอบด้านการอนุรักษ์ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการสำรวจและวิจัย[๑๓]

๕.๓ องค์กรเอกชน มีองค์กรเอกชนหลายองค์กรดำเนินการเกี่ยวกับการคุ้มครองสัตว์ป่าและป่าไม้ เช่น มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพันธุ์พืชแห่งประเทศไทย ได้รับการจดทะเบียนเป็นองค์กรเอกชนด้านการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ได้รับการสนับสนุนเงินทุนจากการบริจาคของประชาชน องค์กร และหน่วยงานต่าง ๆ โดยมีการจัดทำโครงการศึกษาธรรมชาติ ซึ่งมูลนิธิฯ ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการพาสื่อมวลชนและกลุ่มบุคคลเข้าศึกษาในพื้นที่ธรรมชาติในลักษณะการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เพื่อสร้างจิตสำนึกและสร้างความเข้าใจถึงความสำคัญและคุณค่าของป่าไม้ สัตว์ป่า และสิ่งแวดล้อม โครงการเพื่อการฟื้นฟูสภาพธรรมชาติและการกลับคืนสู่ถิ่นของสัตว์ป่าในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การสนับสนุนแนวทางในการจัดพื้นที่เพื่อเป็นที่อยู่และขยายพันธุ์สัตว์และพืช เพื่อการอยู่รอดและอยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืนและเอื้อประโยชน์ระหว่าง คน ป่าไม้ และสัตว์ป่า เพื่อป้องกันการสูญพันธุ์ของสัตว์และพืชหายาก[๑๔]

๖. บทวิเคราะห์

การที่พื้นที่ใดได้เป็นมรดกโลกทางธรรมชาตินั้นถือเป็นสิ่งที่ดีในการให้ประชาชนสนใจเรื่องเกี่ยวกับธรรมชาติ เช่น การดูแลรักษาป่าไม้ที่ต้องกระทำให้มากขึ้นเนื่องจากป่าไม้เป็นสิ่งสำคัญสำหรับชีวิตมนุษย์ และเรื่องดังกล่าวยังเป็นผลดีทางเศรษฐกิจ เช่น รายได้จากการท่องเที่ยว การสร้างงานในชุมชน ในส่วนของประเทศไทยนั้นได้ให้ความสำคัญกับการดูแลรักษาธรรมชาติ แต่ยังไม่มีการตรากฎหมายในระดับพระราชบัญญัติเพื่อรองรับอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติในส่วนของการคุ้มครองมรดกโลกทางธรรมชาติโดยตรง มีเพียงระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการดำเนินงานตามอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองมรดกโลกทางวัฒนธรรมและทางธรรมชาติฯ ที่กล่าวถึงการคุ้มครองและการจัดการมรดกโลกทางธรรมชาติ แต่กฎหมายดังกล่าวก็ไม่ได้กำหนดเนื้อหาหรือวิธีปฏิบัติที่ชัดเจนเกี่ยวกับการคุ้มครองและจัดการมรดกโลกทางธรรมชาติ ซึ่งทำให้การดำเนินการเรื่องดังกล่าวต้องดำเนินการตามกฎหมายฉบับอื่น เช่น

---

[๑๓] www.thai-mecc.go.th สืบค้นเมื่อ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๘

[๑๔] www.wildlifefund.or.th สืบค้นเมื่อ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๖๘

พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติฯ พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าฯ ที่ยังคงมีปัญหาในทางปฏิบัติ เช่น งบประมาณ การจัดสรรที่ดิน การคุ้มครองสัตว์ป่า ในส่วนการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐที่มีการกำหนดพื้นที่บางแห่งให้เป็นมรดกโลกอาจมีปัญหาเกี่ยวกับแผนที่แนวเขตที่ดินบางแห่งที่อาจยังไม่ชัดเจน หรือการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่อาจมีผลกระทบต่อพื้นที่ธรรมชาติ ในเรื่องที่กล่าวมาควรนำมาศึกษาและแก้ไขโดยเฉพาะเมื่อประเทศไทยจะเสนอพื้นที่ใดเพื่อขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลกนั้น ประเทศไทยควรมีแผนการพิจารณาและจัดการมรดกโลกทั้งก่อนและหลังการได้เป็นมรดกโลกเพื่อให้พื้นที่มรดกโลกของประเทศไทยคงอยู่ไปได้อย่างยาวนาน

๗. บทสรุป

การกำหนดให้มีพื้นที่มรดกโลกอาจเป็นมาตรการดูแลรักษาธรรมชาติอย่างหนึ่ง และถือเป็นมาตรการที่สำคัญที่ประชาชนทั่วโลกต่างให้ความสนใจ ในขณะนี้แต่ละประเทศต่างมีพื้นที่มรดกโลกทางธรรมชาติของตนเองอันเป็นการแสดงว่าประเทศเหล่านั้นรวมถึงประเทศไทยให้ความสำคัญในการดูแลรักษามรดกโลกทางธรรมชาติและนำเรื่องดังกล่าวมาเป็นแนวทางในการดำเนินการด้านอื่น เช่น การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม ป่าไม้ ทะเล โดยไม่กระทำการใดให้มีผลกระทบกับเรื่องดังกล่าว การดำเนินการในเรื่องนี้นอกจากหน่วยงานที่รับผิดชอบแล้วประชาชนถือว่ามีบทบาทสำคัญในการช่วยดูแลรักษาธรรมชาติ เนื่องจากเรื่องของธรรมชาติเป็นสิ่งที่ทุกคนต้องช่วยกันดูแลรักษาและส่งต่อเพื่อเป็นมรดกให้กับคนรุ่นต่อไปและเป็นความภาคภูมิใจของประเทศด้วย